

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ FINANCIAL SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF BUSINESS ENTITIES

У статті розглянута система фінансового забезпечення як детермінанта розвитку суб'єктів господарювання. Особливу увагу приділено власним складникам фінансового забезпечення. Проаналізовано стан та динаміку фінансових результатів до оподаткування та чистого прибутку суб'єктів господарювання на національному рівні та промислових підприємств в Україні у 2014–2019 роках. Визначено переваги та перешкоди використання додаткової емісії звичайних акцій як альтернативи кредиту. Досліджено емісійну активність суб'єктів господарювання на основі змін у загальному випуску акцій та обсягів зареєстрованих випусків акцій. На основі моделі нелінійної регресії визначено зв'язок капіталу суб'єктів господарювання та емісійної активності суб'єктів господарювання. Обґрунтовано вплив активності на вторинному ринку акцій суб'єктів господарювання на формування капіталу.

Ключові слова: фінансове забезпечення, емісія акцій, емісійна активність, чистий прибуток, розвиток.

В статье рассмотрена система финансового обеспечения как детерминанта развития субъектов хозяйствования. Особое внимание уделено собственным составляющим финансового обеспечения. Проведен анализ состояния и динамики финансовых результатов до налогообложения и чистой прибыли субъектов хозяйствования на национальном уровне и промышленных предприятий в Украине в 2014–2019 годах. Определены преимущества и препятствия использования дополнительной эмиссии обыкновенных акций как альтернативы кредита. Исследована эмиссионная активность субъектов хозяйствования на основе изменений в общем выпуске акций и объемов зарегистрированных выпусков акций. На основе модели нелинейной регрессии выявлена связь капитала и эмиссионной активности субъектов хозяйствования. Обосновано влияние активности на вторичном рынке акций на формирование капитала предприятия.

Ключевые слова: финансовое обеспечение, эмиссия акций, эмиссионная активность, чистая прибыль, развитие.

УДК 336.64

<https://doi.org/10.32843/bses.60-38>

Середа О.О.

старший викладач кафедри фінансів та банківської справи
Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля

Sereda Olena

Volodymyr Dahl East-Ukrainian
National University

The article considers the system of financial security as a determinant of the development of economic entities. The essence of financial support of business entities in the context of development is considered. The essential features that are the basis for the formation of financial security are identified: the process of accumulation of capital by business entities; optimal combination of sources of financial support; system of financing, which can be carried out in the form of self-financing, corporatization, investment, lending. It was found that given the limited potential of financial institutions and the high cost of bank loans, the priority is their own sources of financial support for the development of economic entities. It is substantiated that profit is the main source of growth of the market value of economic entities, as the expanded reproduction of capital is provided by capitalizing part of the profit received by the enterprise. The research methodology includes statistical analysis of profit indicators by business entities, methods of trend analysis to determine the adequacy of their own financial resources. According to the results of the analysis, the trends of financial results to taxation and net profit of economic entities at the national level and industrial enterprises in Ukraine in 2014–2019 were determined. The advantages and obstacles of using the additional issue of ordinary shares as an alternative to bank lending are identified. The issue activity of business entities is studied on the basis of changes in the total issue of shares and the volume of registered issues of shares. Based on the nonlinear regression model, the existence of dependence of the capital of economic entities and the emission activity of economic entities is determined. The influence of activity on the secondary market of shares of economic entities on the formation of capital is substantiated.

Key words: financial support, issue of shares, emission activity, net profit, development.

Постановка проблеми. Ефективне функціонування та розвиток суб'єктів господарювання, зростання їх ринкової вартості залежать від фінансового забезпечення. Динамічний розвиток суб'єктів господарювання можливий лише за умови поєднання різних джерел формування капіталу. На раціональний вибір співвідношення елементів фінансового забезпечення впливає фінансовий стан та платоспроможність, потенціал фінансово-кредитного сектору та кон'юнктура фондового ринку. Власні джерела фінансування становлять фінансову основу розвитку суб'єктів господарювання. Тому пріоритетним завданням є вирішення проблем недостатності власних фінансових ресурсів та їх залучення через механізм акціонування. Узагальнення тенденцій та виокремлення проблем, пов'язаних із власним фінансовим забезпеченням в Україні, сприятиме прийняттю рішень щодо вибору форм та механізмів фінансування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням теоретико-методичних основ форму-

вання фінансового забезпечення діяльності підприємств приділили увагу такі науковці, як І.О. Бланк, В.Г. Боронос [1], В.В. Глущенко, Т.В. Гавриленко [2], Л.В. Дікань, О.В. Добровольська [3], І.Ю. Єпіфанова [4], Л.А. Костирко, А.М. Поддєрьогін, Г.Б. Поляк, С.М. Фролов [5], Л.М. Худолій [6], К. Макконелл, С. Брю, Дж. Нітзан, Р. Брейл, І. Шумпетер.

Дослідженню теоретичних та практичних аспектів управління власними джерелами фінансування присвячено роботи вчених-економістів, таких як: Д.М. Гладких, С.Г. Дрига, І.Д. Міщенко [7], Л.В. Івченко, О.П. Квасова, П.П. Самофалов [8], Р.А. Славюк, Н.М. Чиж [9], О.О. Терещенко.

Незважаючи на значний внесок у теорію і практику управління фінансовим забезпеченням суб'єктів господарювання, подальші дослідження потребують визначення факторів та тенденцій, що впливають на цей процес, у контексті розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сутності фінансового забезпечення як детермінанти розвитку суб'єктів господарювання та визначення впливу власних джерел фінансування на формування капіталу суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підґрунтям розвитку суб'єктів господарювання є їх ресурсне забезпечення, ключовими детермінантами – складники фінансового забезпечення. Аналіз наукової літератури, яка присвячена проблемам фінансового забезпечення на різних рівнях економіки, свідчить про існування різних підходів до цього поняття. Особливість цих досліджень полягає у визначенні фінансового забезпечення в контексті діяльності підприємств, інвестиційної, інноваційної, зовнішньоекономічної діяльності; на макrorівні, рівні регіону, суб'єкта господарювання. Тому основними завданнями є ідентифікація наявних підходів до визначення фінансового забезпечення, формування уявлення про змістовні характеристики та узагальнення з погляду розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання.

Значна кількість дослідників розглядають фінансове забезпечення у широкому розумінні як «сукупність заходів та умов, що сприяють сталому розвитку підприємства шляхом покриття витрат підприємства фінансовими ресурсами залежно від розміру виробництва та фінансового стану» [1, 10, 11]. Поширеним є погляд на фінансове забезпечення підприємства як «підсистему фінансового механізму, що характеризує зміст впливу фінансів на різні аспекти розвитку підприємства» [2, 5, 12]. Л.М. Худолій стверджує, що фінансове забезпечення є «процесом забезпечення діяльності суб'єкта господарювання необхідними фінансовими ресурсами різними методами, з використанням різних інструментів» [6]. О.В. Добровольська уточнює сутність фінансового забезпечення як «сукупність економічних відносин, що виникають між стейкхолдерами різних рівнів у процесі мультиканального формування, розподілу та використання фінансових ресурсів через цільові фінансові інструменти задля досягнення мети сталого розвитку у відповідності до визначених принципів» [3]. Є думка, що фінансове забезпечення – це процес акумуляції капіталу суб'єктами господарювання, його подальшого розподілу і цільового використання для забезпечення рентабельної роботи підприємства і своєчасного та повного задоволення потреб суспільства. [13]. Проведений аналіз наукових підходів до фінансового забезпечення дав змогу виокремити сутнісні ознаки, які є підґрунтям для його формування, такі як: процес акумуляції капіталу суб'єктами господарювання; оптимальне поєднання за джерелами формування фінансового забезпечення; система

фінансування, яке може здійснюватися у формах самофінансування, акціонування, інвестування, кредитування.

Для досягнення головної мети фінансове забезпечення розвитку суб'єктів господарювання повинно мати комплексний характер, тобто використовувати різні джерела формування капіталу, включаючи внутрішні джерела в межах самого суб'єкта господарювання та зовнішні за рахунок: емісії акцій, банківського та комерційного кредитування, випуску облігацій, використання державних коштів, фінансового лізингу.

Провідне місце у забезпеченні розвитку суб'єктів господарювання належить власним джерелам формування капіталу, тому слід дослідити вплив чистого прибутку та емісійної активності щодо акцій суб'єктів господарювання.

Чим вищий рівень чистого прибутку суб'єктів господарювання, тим менша потреба у залученні капіталу з інших джерел (які в сучасних умовах є обмеженими), тим вищий рівень самофінансування розвитку підприємств та забезпечення реалізації стратегічних цілей такого розвитку. Слід зазначити, що прибуток – це головне джерело зростання ринкової вартості суб'єктів господарювання, оскільки розширене відтворення капіталу забезпечується шляхом капіталізації частини отриманого підприємством прибутку. Тому чим вищий рівень капіталізації прибутку суб'єктів господарювання, тим більшою є додана економічна вартість, а значить, і ринкова вартість загалом.

За даними табл. 1 спостерігається зменшення фінансових результатів до оподаткування загалом у національній економіці та наявність чистого збитку впродовж 2014–2015 років, що пов'язано із кризовим станом у країні.

Особливо скрутною виявилася ситуація у 2014 р., коли збитки суб'єктів господарювання становили 410 769,4 млн грн. У 2016–2018 рр. чистий прибуток загалом у національній економіці мав позитивне значення, його приріст у 2019 р. порівняно з 2014 р. становив 228,8%, що суттєво розширило інвестиційні можливості суб'єктів господарювання. Проте порівняно з потребами в капіталі суб'єктів господарювання в 2019 р. чистий прибуток становив 7,56%. Несприятливі умови для вітчизняної економіки зумовили погіршення фінансового стану підприємств промисловості та від'ємне сальдо фінансових результатів протягом 2014–2016 років, що призвело до втрати власного капіталу. Максимальні чисті збитки спостерігалися у 2015 р. (180 825 млн грн.) та 2016 р. (24 673,8 млн грн.). Позитивне значення чистого прибутку підприємствами промисловості було отримано у 2017 р., проте загальні потреби в капіталі за рахунок чистого прибутку у 2019 р. забезпечені на 4,52%. Формалізовані тренди чистого прибутку підприємств на рівні наці-

Таблиця 1

Фінансові результати суб'єктів господарювання у 2014–2019 рр.

Показник	Роки					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Національна економіка						
Капітал, млн грн.	4290588	5936406	6873400	7231067	7771392	6995779
Фінансові результати до оподаткування, млн грн.	-389114	-236566	94039	247677	322341	514689
в % до капіталу	-9,07	-3,99	1,37	3,43	4,15	7,36
Чистий прибуток, млн грн.	-410769,4	-255322	61911,8	189724,7	256436,8	529179
в % до капіталу	-9,57	-4,30	0,90	2,62	3,30	7,56
Промисловість						
Капітал, млн грн.	1882711	2193869	2600912	2901135	3089443	3082322
Фінансові результати до оподаткування, млн грн.	-154406	-174912	-8778	93970	147352	162178
в % до капіталу	-8,20	-7,97	-0,34	3,24	4,77	5,26
Чистий прибуток, млн грн.	-166273,6	-180825	-24673,8	64053,8	107350,9	139380
в % до капіталу	-8,83	-8,24	-0,95	2,21	3,47	4,52

Джерело: складено і розраховано автором на основі [14]

ональної економіки та промисловості протягом 2014–2019рр.(рис.1)описуютьсялінійнимифункціями зі стійким позитивним трендом, що є сприятливим прогнозом.

Визначена залежність сформованого капіталу та чистого прибутку підприємств промисловості свідчить про лінійний характер (рис. 2).

Розрахований коефіцієнт кореляції $r=0,9401$ вказує на сильний позитивний зв'язок. Коефіцієнт детермінації $R^2=0,9401$ пояснює вплив чистого прибутку на динаміку капіталу підприємств промисловості 94,01%, частка інших факторів становить 5,99%.

Зовнішнім власним джерелом розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання є емісія акцій. Використання додаткової емісії звичайних акцій як альтернативи кредиту пов'язано з меншими витратами (за значного обсягу ресурсів, що залучаються), проте позикове фінансування підприємства використовують частіше. Причина полягає у виникненні низки перешкод [15]: фінансовий капітал акціонерне товариство отримує після закінчення розміщення випуску акцій, що потребує часу; є можливість ризику розміщення випуску акцій не в повному обсязі; можливість розмиття часток акціонерів у статутному капіталі, що призводить до зменшення їхніх дивідендних доходів; регламентація порядку емісії з боку НКЦПФР; інвестори можуть розцінити додаткову емісію

акцій як негативний сигнал, що може вплинути на курс акцій підприємства.

Емісійна активність щодо акцій суб'єктів господарювання у 2014–2019 рр. наведена у табл. 2.

Стан ринку акцій характеризується позитивною тенденцією щодо збільшення загальної суми випусків акцій (у 2019 р. порівняно з 2014 р. збільшення у 2 рази, у 2019 р. проти 2018 р. зростання на 4,4%). Проте обсяг зареєстрованих випусків акцій змінювався стрімкоподібно. Зниження емісійної активності спостерігалось у 2015 р. та 2018 р. У 2018 р. обсяг випуску акцій досягнув свого мінімуму за останні шість років і становив 22,28 млрд грн. Порівняно з 2017 р. цей показник зменшився у 14,6 рази. У 2019 році обсяг емісії акцій збільшився до 63,54 млрд грн. (64,93%). Слід зазначити, що лістингові вимоги щодо фінансового стану емітентів є досить високими, не відповідають стану розвитку вітчизняної економіки та наявності достатньої кількості високодохідних і висококапіталізованих підприємств.

Динаміку емісійної активності щодо акцій суб'єктів господарювання відображає позитивний тренд $y = 160,74x + 568,99$, коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,9317$, загальні потреби в капіталі за рахунок емісії акцій у 2019 р. забезпечені на 20,71 % (рис. 3, табл. 2).

Для аналізу впливу емісійної активності на капітал суб'єктів господарювання доцільно визна-

Таблиця 2

Емісійна активність суб'єктів господарювання щодо акцій у 2014–2019 рр.

Показник	Роки					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Загальна сума випуску акцій, млрд грн.	716,32	838,62	1037,98	1362,82	1385,1	1448,64
у % до капіталу	16,70	14,13	15,10	18,85	17,82	20,71
Обсяг зареєстрованих випусків акцій, млрд грн.	144,35	122,3	199,36	324,84	22,28	63,54
у % до капіталу	3,36	2,06	2,90	4,49	0,29	0,91

Джерело: складено автором на основі даних [16]

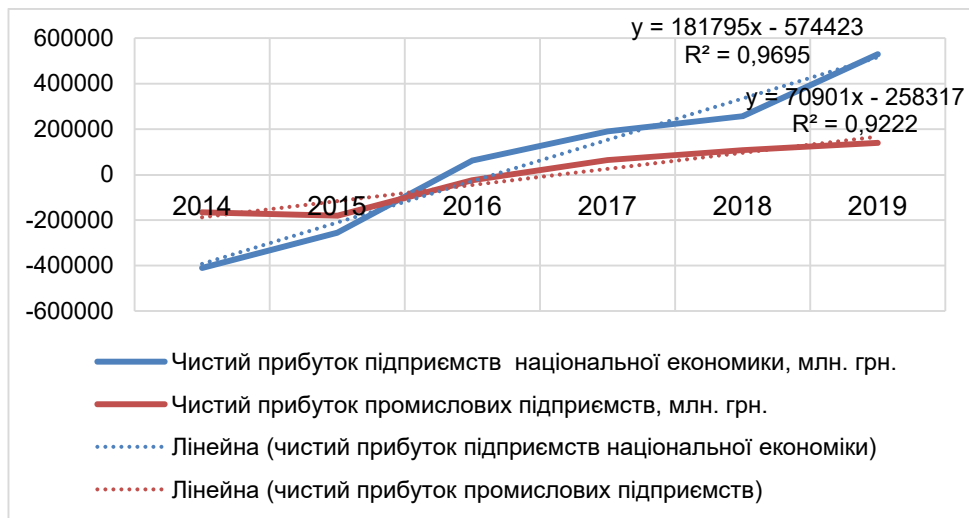

Рис. 1. Динаміка чистого прибутку суб'єктів господарювання

Джерело: складено автором

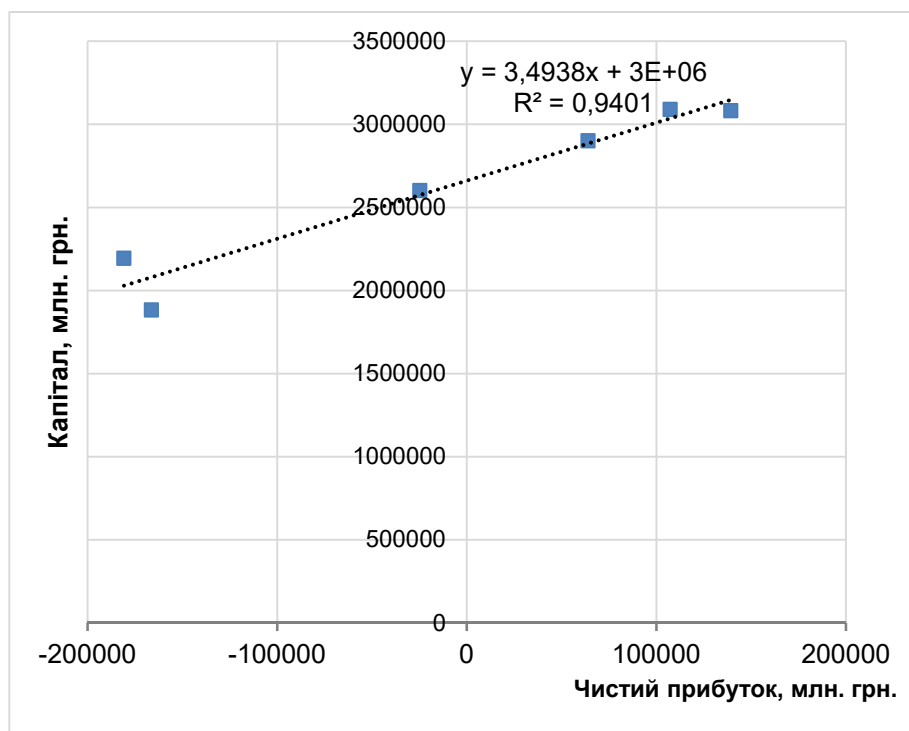

Рис. 2. Зв'язок капіталу та чистого прибутку промислових підприємств

Джерело: складено автором

чити тісноту взаємозв'язку між цими показниками (рис. 4).

Визначення залежності капіталу та емісійної активності щодо акцій суб'єктів господарювання свідчить про нелінійний характер. Коефіцієнт детермінації $R^2=0,9569$ пояснює вплив емісійної активності на динаміку капіталу суб'єктів господарювання на 95,69%.

За обсягами залучений капітал, який отримано за рахунок емісії акцій (у 2019 р. – 20,71%), є

вищим за величиною отриманого чистого прибутку (7,56%), про що свідчить порівняння його з капіталом суб'єктів господарювання.

Важливим фактором впливу на формування капіталу є активність на вторинному ринку акцій суб'єктів господарювання (табл. 3).

Кількість випусків акцій, що допущено до торгів на фондових біржах, знижується. Це пов'язано із загальними ринковими тенденціями, запровадженням нових вимог для внесення та перебу-

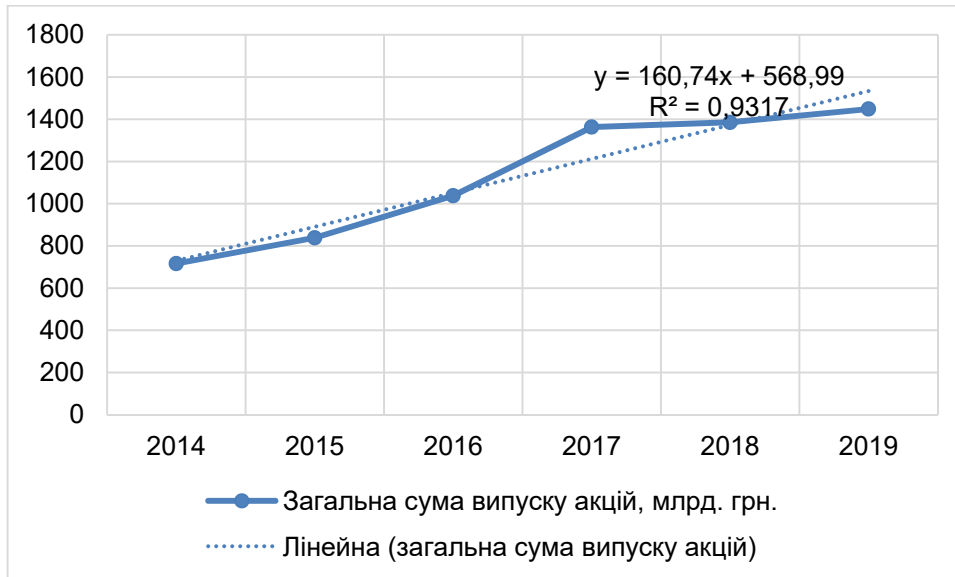

Рис. 3. Емісійна активність щодо акцій суб'єктів господарювання

Джерело: складено автором

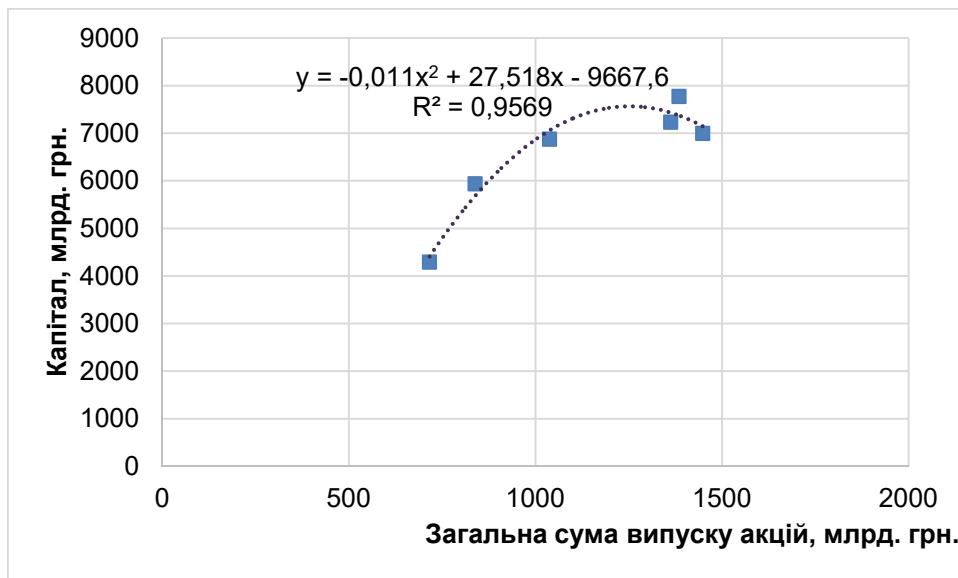

Рис. 4. Зв'язок капіталу та емісійної активності щодо акцій суб'єктів господарювання

Джерело: складено автором

Таблиця 3

Активність на вторинному ринку акцій суб'єктів господарювання

Показник	Роки					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Кількість випусків акцій, що допущено до торгів на біржовому ринку	1910	1558	1207	491	376	232
Частка позалістингових акцій, %	90,47	95,89	99,34	98,57	98,94	99,14
Обсяг торгів акціями на ринку цінних паперів, млрд грн.	415,5	462,28	482,46	126,61	79,62	40,74
Частка обсягу торгів акціями на ринку цінних паперів, %	17,82	21,28	22,68	27,01	13,48	5,24
Індекс ПФТС	386,92	240,70	265,15	315,06	560,33	504,5

Джерело: складено і розраховано на основі [16]

вання цінних паперів у біржовому реєстрі організаторів торгівлі, а також у зв'язку із змінами до Закону України «Про акціонерні товариства», що набрав чинності з 01 травня 2017 року [16]. Переважну кількість випусків акцій на сучасному біржовому ринку акцій становлять позалістингові акції (90,47% у 2014 р., 99,14% у 2019 р.). Обсяг торгів акціями на ринку цінних паперів у 2019 році скоротився більш ніж у 10 разів порівняно з 2014 роком та на 48,83% порівняно з 2018 роком. Зменшення обсягу торгів акціями «значною мірою пов'язано із зменшенням кількості випусків акцій, які відповідають умовам лістингу» [16]. Динаміка індексу ПФТС протягом 2013–2019 рр. є мінливою. У 2015 році падіння індексу ПФТС становило 37,7%. У 2017 році, з переходом до курсу економічних реформ та введенням в дію угоди «Про асоціацію України з ЄС», індекс ПФТС збільшився на 18,82% порівняно з 2016 р. Слід зазначити, що таке зростання відбувалося на фоні девальвації національної валюти. У 2018 році індекс українських акцій зріс на 77,84%, в 2019 році зменшився на 9,95%. Індекс ПФТС характеризується значною волатильністю, що свідчить про наявність цінових аномалій.

Вітчизняні суб'єкти господарювання, як правило, використовують акції не як джерело розвитку фінансового потенціалу, а як інструмент перерозподілу власності, про що свідчить низька частка угод із акціями на ринку (5,24% у 2019), незначна кількість активних емітентів (на 10 емітентів приходить 91% обсягу випусків акцій), значне перевищення обсягів вторинного ринку над первинним у 2014, 2015, 2016 та 2018 роках; акції більшості підприємств є непривабливими для інвесторів через низьку дохідність як у вигляді дивідендів, так і у вигляді зростання їх біржової ціни в часі.

Висновки з проведеного дослідження. 1. В умовах обмеженого потенціалу фінансово-кредитних установ та високої вартості банківських кредитів пріоритетними є власні джерела фінансового забезпечення розвитку суб'єктів господарювання. 2. Аналіз динаміки фінансових результатів до оподаткування та чистого прибутку суб'єктів господарювання на національному рівні та промислових підприємств характеризуються стійкими позитивними трендами, що є сприятливим прогнозом для розвитку суб'єктів господарювання. 3. З метою дослідження формування фінансового забезпечення розвитку суб'єктів господарювання слід враховувати залежність сформованого капіталу та чистого прибутку підприємств, зв'язок капіталу та емісійної активності, активність на вторинному ринку акцій суб'єктів господарювання. Результати проведених розрахунків дають змогу підвищити об'єктивність прогнозування.

Подальшим напрямом дослідження є розроблення рекомендацій щодо нетрадиційних інстру-

ментів формування фінансового забезпечення суб'єктів господарювання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гуца А.В., Боронос В. Г., Романова Ю.Ю. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності підприємств. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7445> (дата звернення: 12.12.2020).
2. Гавриленко Т.В. Фінансове забезпечення діяльності підприємств в сучасних умовах. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2016. № 12 (22). С. 46–47.
3. Добровольська О.В. Фінансове забезпечення природного агровиробництва: теорія, методологія, практика: монографія. Дніпро : Монолит, 2018. 292 с.
4. Єпіфанова І.Ю. Теоретичні аспекти фінансового забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств. *Економічний часопис-XXI*. 2012. № 11–12 (2). С. 30–32.
5. Фролов С.М., Чоботар О.І. Сутність фінансового забезпечення та його місце у зовнішньоекономічній діяльності підприємств. *Економіка та держава*. 2014. № 9. С. 6–9.
6. Худолій Л.М. Методи та інструменти фінансового забезпечення аграрного бізнесу України. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України* 2014. Вип. 200, ч. 3. С. 9–14.
7. Дрига С.Г., Міщенко І.Д. Управління власним капіталом торговельних підприємств у кризових умовах господарювання. *Проблеми економіки*. 2017. № 3. С. 164–169.
8. Квасова О.П., Самофалов П.П. Емісійні операції акціонерних товариств на ринку цінних паперів України. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2016. № 1. С. 25–30.
9. Славюк Р.А., Чиж Н.М. Управління структурою власного капіталу акціонерних товариств : монографія. Київ : УБСНБУ, 2009. 358 с.
10. Забедюк М.С. Теоретичні засади фінансового забезпечення діяльності підприємства. *Економічний форум*. 2016. № 3. С. 195 – 200.
11. Дікань Л.В., Голуб Ю.О. Фінансове забезпечення діяльності підприємства: сутність та джерела. *Економіка розвитку*. 2007. № 3 (43). С. 65–68.
12. Пилип'юк Я.В. Теоретичні засади процесу визначення сутності фінансового забезпечення інноваційного розвитку. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Вип. 25(4). С. 253 – 258.
13. Авраменко І.В. Фінансове забезпечення як фактор розвитку конкурентоспроможності підприємства. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2014. № 2(26). С.70–74.
14. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 28.11.2020).
15. Говорушко Т.А., Сілакова Г.В. Формування джерел фінансування інвестиційної діяльності на підприємствах кондитерської промисловості в умовах глобалізації економіки: монографія. Київ : Логос, 2013. 208 с.

16. Річні звіти НКЦПФР. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/reports/> (дата звернення 29.11.2020).

REFERENCES:

- Hushcha A.V., Boronos V.H., Romanova Yu.Yu. (2019) Finansove zabezpechennia innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv [Financial support of innovative activity of enterprises]. *Efektivna ekonomika*, no. 11. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7445> (accessed 12 December 2020).
- Havrylenko T.V. (2016) Finansove zabezpechennia diialnosti pidpriemstv v suchasnykh umovakh [Financial support of enterprises in modern conditions]. *International scientific journal "Internauka"*, no. 12 (22), pp. 46–47.
- Dobrovol'ska O.V. (2018) *Finansove zabezpechennia pryrodnoho ahrovyrobnytstva: teoriia, metodolohiia, praktyka* [Financial support of natural agricultural production: theory, methodology, practice]. Dnipro: Monolyt. (in Ukrainian)
- Yepifanova I.Yu. (2012) Teoretychni aspekty finansovoho zabezpechennia innovatsiinoi diialnosti promyslovykh pidpriemstv [Theoretical aspects of financial support of innovative activity of industrial enterprises]. *Economic Annals-XXI*, no. 11–12 (2), pp. 30–32.
- Frolov S.M., Chobotar O.I. (2014) Sutnist finansovoho zabezpechennia ta yoho mistse u zovnishnoekonomichnii diialnosti pidpriemstv [The essence of financial security and its place in the foreign economic activity of enterprises]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 9, pp. 6–9.
- Khudolii L.M. (2014) Metody ta instrumenty finansovoho zabezpechennia ahrarnoho biznesu Ukrainy [Methods and tools of financial support of agrarian business of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy*, vol. 200, no. 3, pp. 9–14.
- Dryha S.H., Mishchenko I.D. (2017) Upravlinnia vlasnym kapitalom torhovelnykh pidpriemstv u kryzovykh umovakh hospodariuvannia [Management of Equity Capital of Trading Enterprises under Crisis Economic Conditions]. *The Problems of Economy*, no. 3, pp. 164–169.
- Kvasova O.P., Samofalov P.P. (2016) Emisiini operatsii aktsionermykh tovarystv na rynku tsinnykh paperyv Ukrainy [Emission operations of joint stock companies on the stock market of Ukraine]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 1, pp. 25–30.
- Slaviuk R.A., Chyzh N.M. (2009) *Upravlinnia strukturuvanniam vlasnoho kapitalu aktsionermykh tovarystv* [Management of structuring of own capital of joint-stock companies]. Kyiv: UBSNBU. (in Ukrainian)
- Zabediuk M.S. (2016) Teoretychni zasady finansovoho zabezpechennia diialnosti pidpriemstva [Theoretical Principles of Financial Support of Enterprise]. *Economic forum*, no. 3, pp. 195–200.
- Dikan L.V., Holub Yu.O. (2007) Finansove zabezpechennia diialnosti pidpriemstva: sutnist ta dzherela [Financial support of the enterprise: essence and sources]. *Economics of Development*, no. 3 (43), pp. 65–68.
- Pylypiuk Ya.V. (2015) Teoretychni zasady protsesu vyznachennia sutnosti finansovoho zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku. [Some Theoretical Foundations of the Definition of the Essence of Financial Support of Innovative Development]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, no. 25(4), pp. 253–258.
- Avramenko I.V. (2014) Finansove zabezpechennia yak faktor rozvytku konkurentospromozhnosti pidpriemstva [Financial support as a factor in the development of enterprise competitiveness]. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu*, no. 2(26), pp. 70–74.
- The official web site of the State Statistics Service of Ukraine. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 28 November 2020).
- Hovorushko T.A., Silakova H.V. (2013) *Formuvannia dzherel finansuvannia investytsiinoi diialnosti na pidpriemstvakh kondyterskoi promyslovosti v umovakh hlobalizatsii ekonomiky* [Formation of sources of financing of investment activity at the enterprises of the confectionery industry in the conditions of globalization of economy]. Kyiv: Lohos. (in Ukrainian)
- Annual reports of the NSSMC. The official web site of the National Securities and Stock Market Commission. Available at: <https://www.nssmc.gov.ua/reports/> (accessed 29 November 2020).